

ØF-notat nr.: 09/2008

Ung i Fet

av

Vegard Johansen

og

Tonje Lauritzen

Østlandsforskning

Østlandsforskning er et forskningsinstitutt som ble etablert i 1984 med fylkeskommunene og høgstyrene/de regionale høgstyrene i fylkene Oppland, Hedmark og Buskerud som stiftere i samarbeid med Kommunaldepartementet.

Østlandsforskning er lokalisert i høgstymiljøet på Lillehammer og har i tillegg kontorer i Hamar. Instituttet driver anvendt, tverrfaglig og problemorientert forskning og utvikling.

Østlandsforskning er orientert mot en bred og sammensatt gruppe brukere. Den faglige virksomheten er konsentrert om to områder:

Næringsliv og regional utvikling
Velferd, organisasjon og kommunikasjon

Østlandsforskning sine viktigste oppdragsgivere er departement, fylkeskommuner, kommuner, statlige etater, råd og utvalg, Norges forskningsråd, næringslivet og bransjeorganisasjoner.

Østlandsforskning har samarbeidsavtaler med Høgskolen i Lillehammer, Høgskolen i Hedmark og Norsk institutt for naturforskning. Denne kunnskapsressursen utnyttes til beste for alle parter.

ØF-notat nr.: 09/2008

Ung i Fet

av

Vegard Johansen

og

Tonje Lauritzen

Tittel: Ung i Fet

Forfatter: Vegard Johansen og Tonje Lauritzen

ØF-notat nr.: 09/2008

ISSN nr.: 0808-4653

Prosjektnummer: 10282

Prosjektnavn: Ungdomsundersøkelse Fet

Oppdragsgiver: Fet kommune

Prosjektleder: Vegard Johansen

Referat: Østlandsforskning har foretatt en kartlegging av ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet i Fet. Kartleggingen skal benyttes som et styringsverktøy for det forebyggende arbeidet i kommunene. Initiativtaker og oppdragsgiver er Fet kommune.

I undersøkelsen har 220 ungdomskoleelever deltatt. Svarprosenten er 55. I tillegg er det lagt ved resultater for en studie hvor 57 elever i videregående opplæring har deltatt.

Respondentene har svart på 55 spørsmål innen tema som; trivsel på skolen og i Fet, bruk av fritiden, forholdet til familie og jevnaldrende, helse og seksualitet, kriminalitet og bruk av rusmidler.

Emneord: Ungdom, spørreundersøkelse, fritid, skole, helse, seksualitet, kriminalitet, rusmiddel, ungdomsskole, videregående, ungdomsmiljø, Fet

Dato: Desember 2008

Antall sider: 43

Pris: Kr 100,-

Utgiver: Østlandsforskning
postboks 223
2601 LILLEHAMMER

Telefon 61 26 57 00
Telefax 61 25 41 65
e-mail: post@ostforsk.no
<http://www.ostforsk.no>

Dette eksemplar er fremstilt etter KOPINOR, Stenergate 1 0050 Oslo 1. Ytterligere eksemplarfremstilling uten avtale og strid med åndsverkloven er straffbart og kan medføre erstatningsansvar.

Forord

I oktober 2008 gjennomførte Østlandsforskning og Fet kommune en omfattende spørreundersøkelse i Fet. Målgruppen var elever i ungdomsskolen og videregående skole. I alt deltok 220 elever i ungdomsskolen og 57 elever i videregående opplæring. Gjennom studien har vi forsøkt å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet i Fet.

Ungdommene har svart på 55 spørsmål innen tema som; trivsel på skolen og i Fet, bruk av fritiden, forholdet til familie og jevnaldrende, helse og seksualitet, kriminalitet og bruk av rusmidler. Rapporten er ment å benyttes som et styringsverktøy for politikere og kommunalt ansatte som arbeider med barn og unge.

Ung i Fet ville ikke latt seg gjennomføre uten hjelp fra nøkkelpersoner. Først og fremst vil vi takke Kristina Vee Lægreid. Hun er koordinator tverrfaglig samarbeid barn og unge/SLT i Fet kommune. Vi vil også takke alle ungdommene som har svart på spørreskjemaet og bidratt med den informasjonen som er grunnlaget for denne rapporten.

Lillehammer, desember 2008

Vegard Johansen
Prosjektleder

Torhild Andersen
Forskningsleder

Innhold

1	Innledning	7
1.1	Nettoutvalget.....	8
1.2	Validitet og reliabilitet.....	9
1.3	Verdien av undersøkelsen.....	10
2	Resultatene fra <i>Ung i Fet</i>	11
2.1	Bosted og økonomi.....	12
2.2	Trivsel i Fet.....	13
2.3	Trivsel på skolen.....	14
2.4	Mestring på skolen.....	15
2.5	Mobbing på skolen.....	17
2.6	Bruk av fritiden.....	20
2.7	Livskvalitet og nettverk.....	22
2.8	Seksualitet.....	24
2.9	Kriminalitet og problematferd.....	25
2.10	Rusmidler.....	26
	Referanser	29
	Vedlegg 1. Resultater for studien blant elever født i perioden 1990-92	31
	Vedlegg 2. Spørreundersøkelse	37
	Vedlegg 3. Retningslinjer for lærere	41
	Vedlegg 4. Informasjons- og samtykkemelding foreldre	43

Tabeller og figurer

Tabell 1. Populasjon og nettoutvalg. Antall.....	8
Tabell 2. Informantenes fordeling ut fra ulike familie/husholdningstyper. Antall og prosent.....	12
Tabell 3. Hvordan opplever du økonomien hjemme hos dere? Prosent.	12
Tabell 4. Oppfatning av familiens økonomi i forhold til antall voksne hjemme. Prosent.	13
Tabell 5. Trivsel i Fet i forhold til kjønn, alder og geografi. Prosent.	14
Tabell 6. Trivsel på skolen i forhold til kjønn, alder og geografi. Prosent.	15
Tabell 7. Mestring på skolen. Prosent.	15
Tabell 8. Skolemestring i forhold til kjønn, alder og økonomi. Prosent.....	16
Tabell 9. Foreldres interesse for skolearbeidet og innsatsen som legges ned i arbeidet. Prosent. ...	16
Tabell 10. Hvor ofte skulket du skolen i løpet av forrige skoleår? Prosent.	17
Tabell 11. Skulking i forhold til kjønn, alder og økonomi. Prosent.	17
Tabell 12. ”Mobbet/plaget andre elever?” og ”Opplevd å bli mobbet/plaget av elever?” Prosent. .	18
Tabell 13. Mobbing i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.	18
Tabell 14. Er det lærere som ikke griper inn om de ser eller får høre om mobbing. Prosent.	19
Tabell 15. Oppfatning av læreres rolle ved mobbing blant mobberne og de mobbede. Prosent.....	19
Tabell 16. Hva gjør ungdommen på fritiden. Prosent.	20
Tabell 17. Ofte utførte aktiviteter i forhold til kjønn og alder. Prosent.	21
Tabell 18. Vurder følgende utsagn. Prosent.....	22
Tabell 19. Om noe er vondt og vanskelig: Hvem søker du hjelp hos først? Antall og prosent.....	23
Tabell 20. Kunnskap og bruk av ungdommens helsestasjon ut fra kjønn, alder og geografi. Prosent.	23
Tabell 21. Hvor får man tak i informasjon om seksualitet fordelt på alder og kjønn. Prosent.	24
Tabell 22. Sexpress i forhold til jenter i ulike aldre. Prosent.....	25
Tabell 23. Kriminell atferd. Prosent. Har du	25
Tabell 24. Har du prøvd noe av dette ut fra kjønn. Prosent.	27
Tabell 25. Har du prøvd noe av dette ut fra alder. Prosent.	27
Figur 1. Hvor fornøyd er du med å bo i Fet? Prosent.....	13
Figur 2. Hvor godt trives du på skolen? Antall og prosent.....	14
Figur 3. Det verst mulige liv til det best mulige liv. Prosent.	22

1 Innledning

Østlandsforskning og Fet kommune har gjennomført en stor spørreundersøkelse blant ungdom i Fet. Målsettingen med studien er å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet i Fet. I alt har 220 elever i ungdomsskolen og 57 elever i videregående opplæring deltatt. I rapporten fra studien er det foretatt en rekke sammenligninger med andre norske studier, og studien kan danne et grunnlag for senere undersøkelser.

Spørreskjemaet som er brukt ble utarbeidet i dialog mellom Østlandsforskning og en gruppe representanter fra Fet kommune. Ungdommene har svart på 55 spørsmål innen tema som; trivsel på skolen og i Fet, bruk av fritiden, forholdet til familie og jevnaldrende, helse og seksualitet, kriminalitet og bruk av rusmidler.

Rapporten er ment å benyttes som et styringsverktøy for politikere og kommunalt ansatte som arbeider med barn og unge. Vi håper at kartleggingen gir noen holdepunkter for det arbeid og de vurderinger som gjøres i forhold til å sette inn aktuelle og effektive tiltak i samsvar med ungdoms oppfatning.

"Ung i ..."-studiene til Østlandsforskning er lavbudsjettsprosjekter. Vi (ØF) tar betalt for 2 ukers forskningsarbeid (70 timer). I denne studien dekker dette følgende:

- Utvikling av spørreskjemaer (elever)
- Utvikling av følgebrev (foreldre/foresatte)
- Utvikling av retningslinjer for gjennomføring av datainnsamling (lærere)
- Møte med oppdragsgiver
- Oppfølging med oppdragsgivers prosjektgruppe i forbindelse med datainnsamling
- Punching av besvarte skjema
- Analyse av datamaterialet for undersøkelse i ungdomsskolen
- Analyse av datamateriale for undersøkelse i videregående opplæring
- Formidling av resultater (dvs. denne rapporten)

Østlandsforskning har laget materialet og gitt instruksjoner om datainnsamlingen, men det er Fet kommune som har hatt hovedansvaret for datainnsamlingen. Fet kommune har:

- Sendt ut brev med skjema og svarikonvolutt til alle ungdommer født i 1990-92
- Hatt kontakt med de to ungdomsskolene og fulgt dem opp under datainnsamlingen
- Hentet besvarte skjema på skolene og sendt disse til Østlandsforskning

1.1 Nettoutvalget

I september 2008 ble spørreskjema og følgebrev utarbeidet. Elever i ungdomsskolen måtte ha samtykke fra foresatte for å kunne delta i studien, og i uke 41 sendte vi ut informasjonsskriv til foreldre/foresatte (vedlegg 4). Tilbakemelding om samtykke skulle gis i løpet av en uke.

Første datainnsamling i de to ungdomsskolene ble gjennomført i uke 42, og andre del (elever som var borte i uke 42) ble gjort i uke 43. Det ble på bakgrunn av lav svarprosent bestemt å gjøre en innsamling til. Denne innsamlingen ble gjort i uke 45.

Datainnsamlingen for elever i videregående opplæring ble gjort som en postal enquête. Denne formen for innsamling ble benyttet fordi elever går på videregående opplæring i andre kommuner enn Fet. Helsestasjonen i Fet kommune hjalp til med å innhente bostedsadresser for alle ungdommer født i perioden 1990-1992. På den måten hadde vi mulighet til å nå to grupper ungdom - de som er i videregående opplæring og ungdom som har "droppet ut av skolen".

Tabell 1 viser populasjon og utvalg. Som det fremgår består populasjonene for denne studien av ungdom født i perioden 1990-1995, dvs. at de er mellom 13 til 18 år. Vi har i tabellen valgt å skille mellom de som er i ungdomsskolen (født 1993-95) og de som er i videregående (født 1990-92). Årsaken til dette har med datainnsamlingsmetode og svarprosent å gjøre: En studie ble gjort på skolene (ungdomsskole) og en studie ble gjort via postsending (videregående).

Tabell 1. Populasjon og nettoutvalg. Antall.

	Født 1993-95 (ungdomsskole)	Født 1990-92 (videregående)
Populasjon ungdom	402	400
Nettoutvalg	220	57

Ungdommer født i perioden 1993-95 er knyttet til ungdomsskolene. Det er i alt 402 elever, og vi har fått svar fra 220 av dem. Det gir en svarprosent på 55. Vanligvis sier man at en svarprosent på over 50 er akseptabel.¹ Vi er likevel noe skuffet for at vi kun har nådd litt over halvparten av elevene i ungdomsskole. Dette sier vi på bakgrunn av våre tidligere studier blant elever i ungdomsskole og videregående opplæring, der det er oppnådd svarprosent på 70 eller høyere. Vi har fått oppgitt fra Fet kommune at utfordringen med innsamlingen har vært at elever ikke har levert samtykkemelding til foreldrene. Muligens er det også slik at noen få elever ikke har fått samtykke fra foreldre/foresatte til å delta i studien.

I alt ble det sendt ut rundt 400 invitasjoner til elever født i perioden 1990-92. Vi fikk svar fra 57 av de inviterte, og det gir en svarprosent på 14. Dette er meget lavt. Vi har bestemt at disse data analyseres separat. Man kan lese alle resultatene for elever i videregående i vedlegg 1.

¹ Det som har virket positivt for svarprosenten i denne studien har vært mediedekning i lokalavisene i forkant av datainnsamlingen, at man har nådd ut med budskapet om at kommunen ønsker å lytte til ungdommene, samt innsatsen fra Fet kommune ved å ha flere datainnsamlinger i ungdomsskolene.

1.2 Validitet og reliabilitet

Ved enhver studie er begrepene validitet og reliabilitet sentrale. Siden vi bare diskuterer funn for studien i ungdomsskolene, vil vi også bare se på reliabilitet og validitet for denne gruppen.

Innholdsvaliditet handler om operasjonaliseringen; om man empirisk måler det teoretiske begrepet som man ønsker å måle. Innholdsvaliditet blir ofte et spørsmål om subjektiv bedømming. Vi mener at presisjonsnivået er ganske bra, da forskere, fagpersoner og elever har bidratt i utviklingen av skjemaet. Spørreskjemaet finnes som vedlegg 2.

Indre validitet handler blant annet om hvor sikre man er på slutninger om årsakssammenhenger. På bakgrunn av prosjektets minimale ressurser gjennomføres bare univariate analyser (fordeling for 1 variabel) og bivariate analyser (sammenheng mellom 2 variabler). Vi gjør ingen analyser hvor man ser på innvirkningen av flere "forklaringsvariabler" samtidig, og på bakgrunn av dette vil alle resultater kommenteres med varsomhet.

Ytre validitet angår det å generalisere fra utvalg til populasjon. For å øke sannsynligheten for å få et representativt utvalg benyttes utvalgsteknikker basert på prinsippet om at alle enheter skal ha lik/kjent mulighet til å bli plukket ut. I det forskningsdesignet som vi har lagt opp til har faktisk alle enheter i populasjonen hatt lik mulighet til å delta i studien. Grunnen til at 45 prosent av elevene ikke deltar er at de selv har valgt å ikke levere samtykkelapp til foreldrene.

Et annet forhold for å vurdere ytre validitet er å se på representativiteten til utvalget. Dette gjøres gjennom en sammenligning mellom populasjon og nettoutvalg langs viktige dimensjoner. De dimensjonene vi har mulighet for å se på er kjønn, alder og geografi:

- I populasjonen er det 50 prosent gutter og 50 prosent jenter, mens i utvalget er det en 47/53-fordeling (53 prosent jenter). Det er m.a.o. ikke noen stor forskjell mellom populasjon og utvalg.
- I populasjonen er det en jevn fordeling av elever i alderen 13, 14 og 15 år. I utvalget er det en noe ujevn fordeling; 37 prosent er 13 år, 28 prosent er 14 år og 35 prosent er 15 år. Det kan med dette sies at fordelingen ut fra alder er noe problematisk.
- 83 prosent av utvalget kommer fra Fetsund og 17 prosent av utvalget kommer fra Gansdalen, og det skal, så vidt vi vet, gjenspeile populasjonen. Andelene som har svart ved de to ungdomsskolene er også jevnstore.

Reliabilitet er forbundet med målesikkerhet, og ofte foretas analyser av målingers indre konsistens. Det gjør ikke vi i denne studien. Det er også en rekke tilfeldige målefeil som kan true reliabiliteten. Dette går på at det er mulighet for at respondenten ikke forstår spørsmålet (vi har gjort pilotstudier som har begrenset dette problemet), at respondenten krysser feil (ØFs puncher har tatt ut skjema med dobbeltkryss eventuelt kryss mellom bokser), og at respondenten ble forstyrret under utfyllingen av skjema (her stoler vi på rapporter fra Fet om at undersøkelsen har gått riktig for seg og i tråd med de retningslinjer vi la opp til, se vedlegg 3).

1.3 Verdien av undersøkelsen

Målsettingen med studien er å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet i Fet. Studien er utformet slik at det gis mulighet for å se resultatene av denne undersøkelsen i en større sammenheng; å kunne sammenligne både i *tid* og *rom*.

I forhold til *tid* har vi nå lagt grunnlaget for at en kan samle inn nye data og analysere utviklingen over tid, ved å gjenta undersøkelsen på et senere tidspunkt. Det vil også være viktig i forhold til å måle resultater og effekter av eventuelle tiltak som settes i verk i etterkant av undersøkelsen.

For å kunne sammenligne i *rom* - det vil si med andre kommuner og landet som helhet - har vi skjelt til andre relevante undersøkelser. De viktigste referansestudier er Ung i Gjøvik (Johansen og Andersen 2006) og Ung på Hadeland (Johansen og Lauritzen 2007). Andre studier som det refereres til tall fra er den nasjonale studien *Ung i Norge 2002* (Pape og Falck 2003; Pedersen og Samuelsen 2003), *Ungdomsundersøkelsen* i Trondheim (Johansen 2006), og studier blant ungdom i Drammen og Kristiansand (Haaland 2003).

Tall kan tolkes på mange vis. En kvantitativ undersøkelse som denne gir i seg selv ingen svar på om tallene er høye eller lave, om forholdene er gode eller dårlige. Vi er i denne rapporten svært forsiktige med å vurdere resultatene, og vi gjør det bare i de tilfellene der vi har andre resultater å sammenligne med fra tilsvarende undersøkelser. Det viktigste er å sammenligne resultatene med de målsetninger som settes for hvordan ungdom i Fet bør/kan ha det.

Vi anbefaler at undersøkelsen følges opp med diskusjoner om hva som er ”godt nok”.

- Hvilke mål skal man sette seg?
- Hvor bør man sette inn nye tiltak?
- Hva gjør man bra?
- Hva bør man gjøre noe med?

2 Resultatene fra *Ung i Fet*

I innledningen presenterte vi ulike metodiske forhold. Her poengterte vi også at vi hadde 53/47 fordeling for kjønn (53 prosent jenter), at det var en relativt jevn fordeling for aldersgruppene (37 prosent = 13 år, 28 prosent = 14 år og 35 prosent = 15 år), og at 17 prosent av utvalget kommer fra Gansdalen og 83 prosent kommer fra Fetsund.

I kapittel 2 går vi gjennom resultatene fra spørreundersøkelsen. Kapittelet er delt inn i 10 underkapitler. Disse er:

- Bosted og økonomi
- Trivsel i Fet
- Trivsel på skolen
- Mestring på skolen
- Mobbing på skolen
- Bruk av fritiden
- Livskvalitet og nettverk
- Seksualitet
- Kriminalitet og problematferd
- Rusmidler

Variablene kjønn, alder og geografi brukes som bakgrunnsvariabler for alle funn. Vi kontrollerer ikke for flere variabler samtidig. Det er i denne sammenheng viktig å merke seg følgende for funn i sammenligningen Fetsund/Gansdalen:

- Det er en høyere andel jenter fra Gansdalen som har svart sammenlignet med Fetsund: 58 prosent (Gansdalen) mot 52 prosent (Fetsund).
- Det er også forskjeller i forhold til alder
  - Det er en høyere andel 13-åringer fra Fetsund har svart sammenlignet med Gansdalen, mens det er en lavere andel 14-åringer Fetsund som har svart sammenlignet med Gansdalen, og så er fordelingen lik for 15-åringer.
  - Gjennomsnittsalderen er ulik: 14,1 år for Gansdalen og 13,8 år for Fetsund

2.1 Bosted og økonomi

Vi skal i denne delen se nærmere på forhold som hvem respondentene bor sammen med og hvordan de opplever familiens økonomi.

Tabell 2 (neste side) viser at 72 prosent av informantene bor hos mor og far. 26 prosent av respondentene har skilte foreldre eller en forelder som er gått bort: 15 prosent bor bare/mest hos mor, 2 prosent bor bare/mest hos far, mens 9 prosent bor omtrent like mye hos mor og far. I populasjonen av barn i Norge har 1 av 4 skilte foreldre, og det betyr at utvalget er representativt med befolkningen ellers når det gjelder å ha skilte foreldre. 2 prosent har kategorisert deres bostedssituasjon som ”annet”.

Tabell 2. Informantenes fordeling ut fra ulike familie/husholdningstyper. Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Mor og far	158	72
Bare/mest hos mor (og stefar)	32	15
Bare/mest hos far (og stemor)	4	2
Omtrent like mye hos mor og far	19	9
Andre løsninger	5	2
Totalt	218	100

Så lenge det er forskjeller i foreldres økonomi vil det være forskjeller i barn/ungdoms tilgang til økonomiske ressurser. I ethvert samfunn er det noen unge mennesker som er medlemmer i familier/husholdninger som har dårligere råd enn andre, og noen unge mennesker som har bedre råd enn andre. I vår undersøkelse av elever i ungdomsskolene i Fet tar vi utgangspunkt i subjektiv informasjon. Vi har bedt elevene svare på hvordan de opplever økonomien hjemme.²

Tabell 3. Hvordan opplever du økonomien hjemme hos dere? Prosent.

	Antall	Prosent
Mye dårligere råd enn folk flest	4	2
Litt dårligere råd enn folk flest	10	5
Omtrent som folk flest	150	71
Litt bedre råd enn folk flest	40	19
Mye bedre råd enn folk flest	8	4
Totalt	212	100

Tabell 3 viser at 71 prosent opplever at de har det omtrent som folk flest økonomisk, mens 23 prosent mener at de har det bedre råd enn folk flest. 7 prosent mener at deres økonomi hjemme er dårligere enn folk flest, og av disse sier 2 prosent at de har mye dårligere råd.

---

² Problemet med informasjonen vi får ut av vårt spørsmål om familiens økonomi er at den krever at respondentenes forståelse av ”folk flests” økonomi er den samme. Dette er en forutsetning som ikke kan oppfylles. Imidlertid gir vårt subjektive mål oss et innblikk i hvordan ungdommene selv opplever økonomien hjemme.

Tabell 4. Oppfatning av familiens økonomi i forhold til antall voksne hjemme. Prosent.

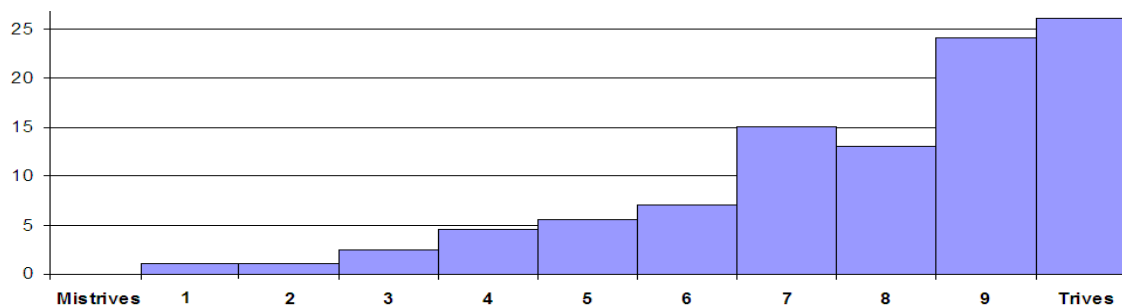
	Antall voksne hjemme	
	1 forelder	2 foreldre
Dårligere råd	20	3
Lik råd	67	72
Bedre råd	13	25
Sum	100	100
Antall	39	173

p-verdi = 0,000

I tabellen over undersøkes sammenhengen mellom opplevelse av familiens økonomi og antall foreldre ungdommene bor sammen med. Resultatene viser at de som bor sammen med en forelder er overrepresentert blant de som tror at de har dårligere råd enn andre.

2.2 Trivsel i Fet

I undersøkelsen har vi inkludert en rekke spørsmål som handler om trivsel. Det første og mest generelle spørsmålet er: Hvor fornøyd er du med å bo i Fet?

Figur 1. Hvor fornøyd er du med å bo i Fet? Prosent.
N = 199

Figur 1 gir følgende bilde:

- 78 prosent er godt fornøyd med å bo i Fet (trinn 7 til 10)
- 17 prosent er middels fornøyd (trinn 4 til 6)
- 5 prosent mistrives (trinn 0 til 3).

Resultatet for Fet er litt svakere enn tilsvarende resultater for studier i Gjøvik (Johansen og Andersen 2006) og på Hadeland (Johansen og Lauritzen 2007). På Hadeland var f.eks. 87 prosent av ungdomsskoleelever fornøyd, 10 prosent hadde det middels og 3 prosent mistrivdes.

Vi har videre undersøkt om kjønn, alder og geografi virker inn på trivselen. Tabell 5 forteller oss at:

- Det virker å være en sammenheng mellom kjønn og trivsel: Flere gutter enn jenter trives i Fet.
- Det virker å være en sammenheng mellom geografi og trivsel: Flere unge i Fetsund trives godt sammenlignet med Gansdalen.
- Sammenhengen mellom alder og trivsel er mindre klar, men det er en tendens til at trivselen ved å bo i Fet går noe ned med alderen

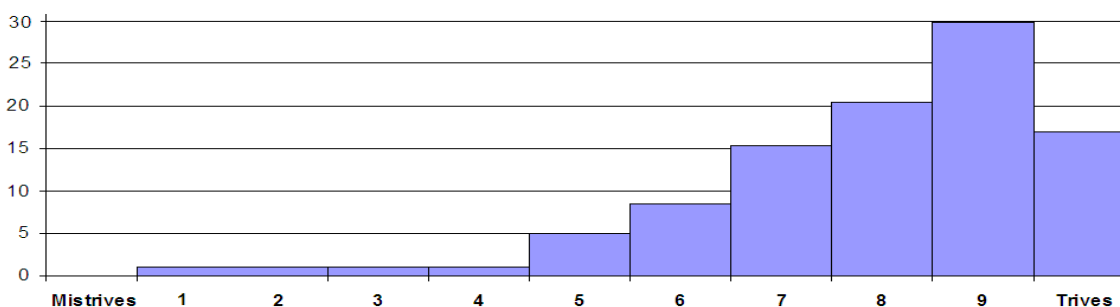
Tabell 5. Trivsel i Fet i forhold til kjønn, alder og geografi. Prosent.

	Kjønn		Alder			Geografi	
	Gutt	Jente	-13	14	15	Gansdalen	Fetsund
Godt fornøyd	89	68	85	79	72	65	82
Middels fornøyd	10	24	11	15	24	29	14
Lite fornøyd	1	8	4	6	4	6	4
Sum	100	100	100	100	100	100	100
Antall	93	104	79	47	67	34	161

p-verdier: 0,001 (kjønn) og 0,31 (alder) og 0,08 (geografi)

2.3 Trivsel på skolen

Det er viktig å inkludere en større seksjon om *livet på skolen* om man ønsker å kartlegge ungdoms oppvekstvilkår. Barn i dag tilbringer store deler av sin hverdag på skolen. Vi begynner med et generelt spørsmål om ungdoms trivsel på skolen.

Figur 2. Hvor godt trives du på skolen? Antall og prosent.
N = 199

Figur 2 viser at:

- 83 prosent har høy trivsel på skolen (trinn 7 til 10)
- 14 prosent er middels fornøyde (trinn 4 til 6)
- 3 prosent mistrives (trinn 0 til 3)

For de to ungdomsskolene i Fet er dette gode tall.

Vi har sett nærmere på om det er ulikheter ut fra kjønn, alder og geografi:

- Det virker ikke å være noen sammenheng mellom kjønn og trivsel på skolen: Det er små forskjeller mellom jenter og gutter når det gjelder trivsel på skolen
- Det virker heller ikke å være noen klar sammenheng mellom alder og trivsel på skolen, men: Det er tendenser til at de yngste elevene trives bedre på skolen enn de eldre.
- Det virker heller ikke å være noen klar sammenheng mellom geografi og trivsel på skolen, men: Det er tendenser til at elever fra Fetsund trives bedre enn i Gansdalen.

Tabell 6. Trivsel på skolen i forhold til kjønn, alder og geografi. Prosent.

	Kjønn		Alder			Geografi	
	Gutt	Jente	-13	14	15	Gansdalen	Fetsund
Trives godt	81	84	90	81	78	6	2
Middels	17	12	9	15	21	18	14
Trives ikke	2	4	1	4	1	76	84
Sum	100	100	100	100	100	100	100
Antall	94	105	79	48	68	34	161

p-verdier: 0,53 (kjønn) og 0,23 (alder) og 0,31 (geografi)

2.4 Mestring på skolen

Det neste punktet er skolemestring, og vi har spurt hvor mange fag elevene opplever å lykkes i.

Tabell 7. Mestring på skolen. Prosent.

	Antall	Prosent
Ingen/få fag	22	10
Halvparten av fagene	51	24
De fleste fag	127	59
Alle fag	14	7
Totalt	214	100

Tabell 7 forteller oss at:

- 66 prosent opplever å lykkes meget godt: 7 prosent føler at de lykkes i alle fag og 59 prosent lykkes i de fleste fagene.
- 24 prosent av ungdommene opplever at de lykkes i ca. halvparten av fagene.
- 10 prosent av ungdommene forteller at de lykkes i få eller ingen fag.

I tabell 8 ser vi på skolemestring i sammenheng med kjønn, alder og økonomi:

- Det virker å være en sammenheng mellom kjønn og opplevelse av skolemestring: Det er flere gutter enn jenter som opplever at de lykkes i de fleste/alle fag (72 mot 60 prosent), mens flere jenter enn gutter opplever at de lykkes i halvparten av fagene (30 mot 16 prosent). I de fleste undersøkelser av karaktersnitt o.l. er det derimot klare tendenser til at jenter gjør det bedre enn gutter (se f.eks. Johansen et al. 2008).

- Det virker å være en sammenheng mellom alder og opplevelse av skolemestring: Det er en større andel av de yngste elevene som opplever å lykkes i de fleste/alle fag sammenlignet med eldre elever.
- Det virker å være en sammenheng mellom familieøkonomi og opplevelse av skolemestring: En klart større andel av elever med passe eller god familieøkonomi opplever å lykkes i de fleste fag sammenlignet med de som har dårlig økonomi.

Tabell 8. Skolemestring i forhold til kjønn, alder og økonomi. Prosent.

	Kjønn		Alder			Familieøkonomi		
	Gutt	Jente	-13	14	15	Dårlig	Middels	God
Ingen/få fag	12	8	6	14	13	39	11	2
Halvparten av fagene	16	30	19	20	30	39	26	13
De fleste/alle fag	72	62	75	66	57	23	63	85
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	89	115	85	55	70	13	148	47

p-verdi: 0,07 (kjønn), 0,12 (alder) & 0,000 (økonomi)

Det er også sett på skolemestring i forhold til geografi. Det virker ikke som geografi har noen særlig stor betydning for skolemestring (p-verdi på 0,34):

- Rundt 10 prosent i Fetsund og Gansdalen lykkes i få fag.
- I underkant av 70 prosent fra Fetsund og rundt 60 prosent fra Gansdalen opplever å lykkes i de fleste fag.

På bakgrunn av tidligere studier (Johansen og Andersen 2006; Johansen og Lauritzen 2007) forventer vi at det skal være sammenhenger mellom skolemestring og foreldres interesse for ungdommenes skolearbeid og hvor godt ungdommene arbeider med skolearbeidet.

Tabell 9. Foreldres interesse for skolearbeidet og innsatsen som legges ned i arbeidet. Prosent.

	Helt uenig	Ganske uenig	Usikker	Ganske enig	Helt enig
Jeg synes at jeg jobber bra med skolearbeidet	2	2	16	46	34
De voksne hjemme er svært interessert i skolearbeidet mitt	1	3	16	40	40

N = 214

Tabell 9 forteller at:

- 80 prosent av ungdommene opplever at foreldrene er interesserte i skolearbeidet deres, mens 16 prosent er usikre. 4 prosent mener at foreldrene ikke er så veldig interessert.
- 80 prosent av ungdommene synes de jobber bra med skolearbeidet, mens 4 prosent mener at de jobber dårlig. 16 prosent er usikre.

Et annet tema er skulking. Ifølge *Ung i Norge* (Pape og Falck 2003) har 52 prosent av 13-17 åringer skulket skolen en eller flere ganger. Ved studien av Gjøvik-ungdom fant vi at rundt 30 prosent hadde skulket i forrige skoleår (Johansen og Andersen 2006) og 28 prosent på Hadeland (Johansen og Lauritzen 2007). I disse to undersøkelsene er imidlertid videregående skole elever med i undersøkelsen. Hvordan er så situasjonen i Fet blant ungdomskoleelevene?

Tabell 10. Hvor ofte skulket du skolen i løpet av forrige skoleår? Prosent.

	Antall	Prosent
Skulket ikke i forrige skoleår	161	75
Skulket hele dager en eller flere ganger	25	12
Skulket enkelttimer en eller flere ganger	22	10
Skulket både enkelttimer og hele dager	7	3
Totalt	215	100

Tabell 10 forteller at i Fet var det 75 prosent av ungdommene som ikke skulket forrige skoleår. Av de som skulket var det 12 prosent som skulket hele dager og 10 prosent som skulket enkelttimer. 3 prosent skulket både enkelttimer og hele dager.

Tabell 11 viser sammenhenger mellom kjønn, alder og familieøkonomi og skulking.

- Det virker ikke å være noen sammenheng mellom kjønn og skulking.
- Det virker å være en sammenheng mellom alder og skulking: Det er flere som skulket blant de på 15 år (37 prosent) enn med elevene på 13 og 14 år (12 og 27 prosent).
- Det er ingen klar sammenheng mellom familieøkonomi, men det er en tendens til at flere med god økonomi ikke skulket enn elever med dårlig familieøkonomi.

Tabell 11. Skulking i forhold til kjønn, alder og økonomi. Prosent.

	Kjønn		Alder			Familieøkonomi		
	Gutt	Jente	-13	14	15	Dårlig	Middels	God
Skulket ikke	76	74	88	73	63	67	74	81
Skulket	24	26	12	27	37	33	26	19
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	101	113	85	55	71	13	148	47

p-verdi: 0,64 (kjønn), 0,001 (alder) & 0,46 (økonomi)

Det er også sett på skulking i forhold til geografi. Det virker ikke å være noen sammenheng mellom geografi og skulking (p-verdi på 0,87): Rundt 75 prosent i Fetsund og Gansdalen har ikke skulket.

2.5 Mobbing på skolen

I Opplæringsloven kapittel 9a om elevene sitt skolemiljø står det at “alle elevar i grunnskolar og vidaregåande skolar har rett til eit godt fysisk og psykososialt miljø som fremjar helse, trivsel og læring”. Vi skal her se nærmere på det psykososiale miljøet, og her heter det:

”alle elever har en individuell rett til ikke å bli sjikanert gjennom krenkende ord og handlinger, som mobbing, vold, rasisme, diskriminering og utestenging.”

På landsbasis er det snakk om at 7 prosent av elever i ungdoms- og videregående skole mobbes (Pape og Falck 2003). Vi spurte Fet-elevene om de har opplevd å bli mobbet eller mobber selv.³

Tabell 12. "Mobbet/plaget andre elever?" og "Opplevd å bli mobbet/plaget av elever?" Prosent.

	Aldri	Sjelden	Ofte
Mobbet/plaget andre elever	61	36	3
Blitt mobbet/plaget av medelever	54	36	10

N = 214

Tabell 12 viser at:

- 61 prosent av ungdommene oppgir at de aldri mobber, mens 39 prosent av ungdommene innrømmer å ha mobbet andre. Av disse sier 36 prosent at de mobber sjelden, mens 3 prosent mobber svært ofte.
- På den andre siden sier 54 prosent av ungdommene at de aldri blir mobbet, mens 46 prosent hevder at de har opplevd mobbing. Av disse sier 36 prosent at de blir mobbet sjeldent, mens 10 prosent (ganske) ofte opplever mobbing.

Vi har sett nærmere på "mobberne" og de som er utsatt for mobbing.

- Gutter og de eldste elevene på ungdomskolen er overrepresentert blant "mobberne"
- Ungdom fra familier med dårlig økonomi er mer utsatt for mobbing enn de med bedre familieøkonomi.

Tabell 13. Mobbing i forhold til respondenters karakteristika. Prosent.

	Kjønn		Alder			Familieøkonomi		
	Gutt	Jente	-13	14	15	Dårlig	Middels	God
Mobber noen ganger	57	24	35	33	51	53	39	40
Blir ofte mobbet	7	12	8	9	11	23	11	4
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100
Antall	100	114	84	55	71	13	149	48

p-verdi "mobbe andre": 0,000 (kjønn), 0,06 (alder) & 0,57 (økonomi)

p-verdi "mobbet selv": 0,20 (kjønn), 0,81 (alder) & 0,11 (økonomi)

Det er også sett på mobbing i forhold til geografi. Det virker som geografi har betydning for det å mobbe (p-verdi på 0,01) og å bli mobbet (p-verdi på 0,1):

- 64 prosent av elever fra Fetsund mobber aldri, mens dette bare gjelder 41 prosent av elever fra Gansdalen.
- 17 prosent fra Gansdalen og 9 prosent fra Fetsund blir ofte mobbet, mens 83 prosent fra Gansdalen og 89 prosent fra Fetsund sjelden eller aldri blir mobbet.

I Opplæringsloven heter det videre om mobbing:

"Alle som arbeider på skolen, plikter til å sørge for at ikke en eneste elev blir utsatt for slike ord og handlinger (mobbing, vold, rasisme, diskriminering og utestenging)."

³ I spørreskjemaet ble mobbing definert: "En person blir mobbet eller plaget når han eller hun, gjentatte ganger over tid blir utsatt for negative handlinger (fysisk/psykisk) fra enten en eller flere personer".

I Ung i Gjøvik og Ung på Hadeland har vi tatt opp lærernes rolle i forhold til mobbing. Det er blitt noe debatt om resultatene i etterkant, da det viste seg at "bare" rundt 50 prosent av elevene mente at alle lærerne ved deres skole griper inn om de ser eller får høre om mobbing (Johansen og Andersen 2006; Johansen og Lauritzen 2007). Tematikken angående læreres rolle i forhold til mobbing er også ansett som viktig i Fet. Vi har derfor spurt om ungdommene opplever det slik at lærerne griper inn om de ser eller får høre om mobbing.

Tabell 14. Er det lærere som ikke griper inn om de ser eller får høre om mobbing. Prosent.

	Antall	Prosent
Alle lærere griper inn	50	25
Noen lærere griper inn	114	58
Få lærere griper inn	34	17
Totalt	198	100

Bare 25 prosent mener at alle lærere ved skolen griper inn om de ser eller får høre om mobbing, mens 58 prosent mener at det er noen lærere ved deres skole som griper inn. 17 prosent av respondentene mener at det er få lærere som griper om de ser eller får høre om mobbing.

Det er særlig interessante hva de som mobber og de som blir mobbet sier om lærernes innsats på dette området. Tabell 15 viser at en del av elevene som mobber andre elever føler seg trygge på at det er mange lærere som ikke tør/vil gripe inn når de sjikanerer andre elever, og at de som mobbes ofte ikke opplever å få så alt for stor støtte blant lærerne:

- 25 prosent av de som mobber andre elever opplever at få lærere griper inn mot mobbing sammenlignet med 11 prosent blant de som ikke mobber. Motsatt finner vi at 36 prosent av de som ikke mobber opplever at alle lærere griper inn mot mobbing, sammenlignet med 11 prosent av dem som mobber.
- 20 prosent av de som blir mobbet opplever at få lærere griper inn mot mobbing sammenlignet med 16 prosent blant de som ikke blir mobbet. Motsatt finner vi at 26 prosent av de som ikke blir mobbet opplever at alle lærere griper inn mot mobbing, sammenlignet med 10 prosent av de mobbede.

Tabell 15. Oppfatning av læreres rolle ved mobbing blant mobberne og de mobbede. Prosent.

	Mobber selv		Blir mobbet	
	Andre	Mobberne	Andre	De mobbede
Alle lærere griper inn	36	11	27	10
Noen lærere griper inn	54	64	57	70
Få lærere griper inn	11	25	16	20
Sum	100	100	100	100
Antall	112	83	20	175

p-verdi: 0,000 (mobber/mobber ikke) og 0,26 (mobbet/ikke mobbet)

2.6 Bruk av fritiden

Vi skal nå se på hva ungdommen i Fet bruker fritiden sin til. Informantene ble bedt om å krysse av for en rekke aktiviteter, om de gjør det aldri, sjelden eller ofte.

Tabell 16. Hva gjør ungdommene på fritiden? Prosent.

	Aldri	Sjelden	Ganske ofte	Svært ofte
Er sammen med venner	1	6	48	45
Ser på TV/film	2	23	63	12
Er sammen med familie	3	23	56	18
Trener (uorganisert/idrettslag)	13	18	40	29
Bruker PC eller spiller dataspill	3	15	50	12
Reiser inn til Lillestrøm	6	38	42	14
Shopper	8	51	35	6
Sitter hjemme og ”gjør ingenting”	29	47	17	7
Går på tur i skog og mark	24	52	19	5
Teater/instrument/dans (uorg./kulturskole)	65	12	13	10
Er på fritidsklubb	68	27	4	1

N = 211

Listen over kategorier var ganske utfyllende, og ut i fra svarene virker det som vi har truffet bra i forhold til fritidsinteresser. I rangert rekkefølge finner vi følgende resultater:

- 93 prosent bruker mye av fritiden sin på å være sammen med venner.
- 75 prosent ser ganske eller svært ofte på TV/film i fritida.
- 74 prosent bruker mye av fritiden sin sammen med familien.
- 69 prosent trener (uorganisert/i idrettslag).
- 62 prosent bruker PC eller spiller dataspill i fritida.
- 56 prosent reiser ganske/svært ofte inn til Lillestrøm
- 41 prosent fyller fritiden sin med en god del shopping.
- 24 prosent sitter hjemme og ”gjør ingenting”
- 24 prosent går på tur i skog og mark.
- 23 prosent spiller instrument/teater/danser ganske/svært ofte.
- 5 prosent tilbringer mye tid på fritidsklubb.

Vi har også her sett på forskjeller mellom ulike grupper av ungdommer. Igjen er de sentrale variabler kjønn, alder og bosted i Fet kommune.

Tabell 17. Ofte utførte aktiviteter i forhold til kjønn og alder. Prosent.

	Kjønn			Alder			
	Gutt	Jente	p-verdi	-13	14	15	p-verdi
Går på tur i skog og mark	17	30	0,03	29	13	26	0,09
Shopper	24	55	0,000	33	43	48	0,14
Bruker PC eller spiller dataspill	93	74	0,000	82	78	87	0,41
Reiser inn til Lillestrøm	44	66	0,001	50	57	62	0,34
Er sammen med familie	65	83	0,003	75	76	73	0,90
Teater/instrument/dans	15	30	0,009	27	19	20	0,48
Sitter hjemme og ”gjør ingenting”	17	30	0,03	21	19	30	0,22
Er på fritidsklubb	2	7	0,10	5	7	4	0,73
Ser på TV/film	77	73	0,47	70	70	86	0,04
Er sammen med venner	95	91	0,32	93	93	94	0,92
Trener (uorganisert/idrettslag)	72	67	0,42	70	72	65	0,69

N = 206

For to aktiviteter ser det ut til å være både alderforskjeller og kjønnsforskjeller:

- Turer i skog og mark: 30 prosent av jentene gjør dette ofte sammenlignet med 17 prosent av guttene; og de som er 14 år gjør dette sjeldnere enn 13- og 15-åringene.
- Shopping: 55 prosent av jentene shopper ofte sammenlignet med 24 prosent av guttene; og andelen som shopper ofte er økende med alderen.

Det virker å være kjønnsforskjeller (og ikke aldersforskjeller) for følgende aktiviteter:

- Bruker PC eller spiller dataspill: 93 prosent av guttene bruker mye av fritiden sin på dette sammenlignet med 74 prosent av jentene.
- Reise inn til Lillestrøm: 66 prosent av jentene gjør dette ofte, sammenlignet med 44 prosent av guttene.
- Sammen med familien: 83 prosent av jentene er mye sammen med familien sammenlignet med 65 prosent av guttene
- Teater/instrument/dans: 30 prosent av jentene gjør dette ofte sammenlignet med 15 prosent av guttene.
- ”Gjøre ingenting” hjemme: 30 prosent av jentene gjør dette ofte sammenlignet med 17 prosent av guttene.
- Være på fritidsklubb: 7 prosent av jentene er ofte på klubb sammenlignet med 2 prosent av guttene.

De virker å være aldersforskjell (og ikke kjønnsforskjell) for følgende aktivitet:

- Ser på TV/film: Det er flere på 15 år som ser ofte på TV/film sammenlignet med 13- og 14-åringene (86 mot 70 prosent).

En siste dimensjon som det ses på er geografi. Det virker å være ulikhet for følgende aktiviteter:

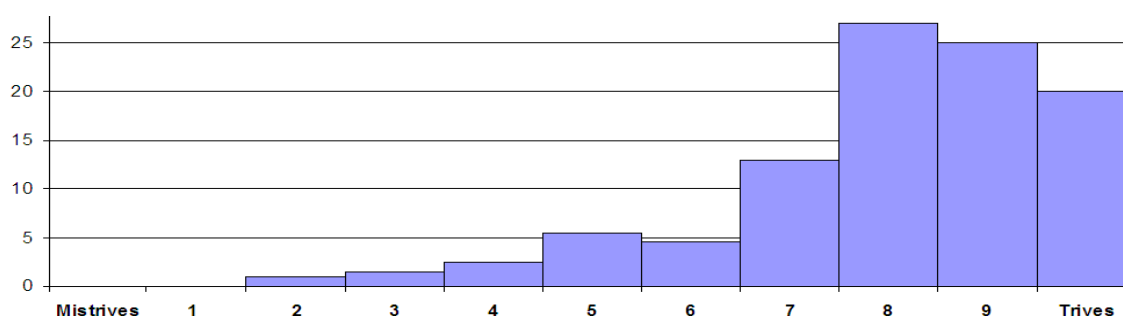
- Shopping: Det er flere fra Fetsund som ofte shopper sammenlignet med Gansdalen (44 mot 22 prosent)
- Fritidsklubb: Det er flere fra Gansdalen som ofte er på fritidsklubb sammenlignet med Fetsund (13 mot 4 prosent)

2.7 Livskvalitet og nettverk

Livskvalitet handler om den enkeltes opplevelse av livet. Vi har stilt spørsmål om hvor fornøyde ungdommene er med tilværelsen generelt, om forhold til venner, familie, syn på seg selv og om hvem de vil snakke med om de har problemer.

I figur 3 ses det på hvor fornøyd ungdommene er med livet sitt (her og nå):

- 85 prosent er godt fornøyd med livet sitt (trinn 7 til 10)
- 13 prosent er middels fornøyd med livet sitt (trinn 4 til 6)
- 2 prosent mistrives med livet sitt (trinn 0 til 3)

Figur 3. Det verst mulige liv til det best mulige liv. Prosent.
N = 200

Det virker som det kan være geografiske forskjeller: 88 prosent av de fra Fetsund trives godt, mens dette gjelder for 76 prosent fra Gansdalen.

Årsakene til at man er langt nede kan ha med forholdet til venner, familie, eller at man ikke har noen å prate med. Dette ser vi nærmere på i tabell 18. Negative påstander er snudd.

Tabell 18. Vurder følgende utsagn. Prosent.

	Uenig	Usikker	Enig	Samlet	Antall
Jeg har gode venner	2	3	95	100	214
Mine foreldre <i>ser meg og bryr seg om meg</i>	3	7	90	100	213
Jeg har et godt forhold til min familie	3	8	89	100	213
Jeg føler at noen kjenner meg godt	9	13	78	100	211
Jeg føler meg sjelden trist	12	17	71	100	209
Ikke hodepine, vondt i magen eller er kvalm	20	21	59	100	212

Tabellen viser at de aller fleste opplever at de har gode venner (95 prosent), at foreldrene ser dem og bryr seg om dem (90 prosent), og at de har et godt forhold til familien (89 prosent). For de tre siste påstandene er det imidlertid større spredning i svarene:

- 78 prosent føler at noen kjenner dem og 9 prosent opplever at ingen kjenner dem godt.
- 71 prosent er sjelden triste og 12 prosent føler seg ofte triste.
- 59 prosent har sjelden problem med hodepine, vondt i magen eller kvalme, mens 20 prosent ofte opplever hodepine, vondt i magen eller kvalme

Når man opplever noe som er vondt og vanskelig er viktig å ha noen å prate med. Vi har derfor spurt hvem ungdommene vil søke hjelp hos først.

Tabell 19. Om noe er vondt og vanskelig: Hvem søker du hjelp hos først? Antall og prosent.

	Antall	Prosent
Mor og/eller far	92	43
Kjæreste/en god venn	79	37
Søsken	12	6
Andre personer	8	4
MSN/Chattekanal/Nettsider med forum	7	3
Helsepersonell (lege/psykolog/helsesøster)	5	2
Har ingen å snakke med	10	5
Totalt	213	100

Tabellen viser at de fleste kan snakke med og søke hjelp hos andre mennesker, da det bare er 5 prosent som ikke opplever å ha noen de kan snakke med. De to gruppene som skårer høyest er foreldre og gode venner/kjæreste, med en samlet andel på 80 prosent.

Helt til sist i denne seksjonen har vi sett på bruk av ungdommens helsestasjon. 5 prosent har benyttet seg av ungdommens helsestasjon, 49 prosent har hørt om ungdommens helsestasjon, men ikke benyttet seg av dette tilbudet. 46 prosent har ikke hørt om ungdommens helsestasjon.

Tabell 20. Kunnskap og bruk av ungdommens helsestasjon ut fra kjønn, alder og geografi. Prosent.

	Kjønn		Alder			Geografi	
	Gutt	Jente	-13	14	15	Gansdalen	Fetsund
Brukt	1	9	3	7	7	9	5
Hørt om	45	51	38	46	63	48	48
Ikke hørt om	54	40	59	47	30	43	47
Sum	100	100	100	100	100	100	100
N	97	113	81	55	70	35	171

p-verdi: 0,013 (kjønn) og 0,008 (alder) og 0,64 (geografi)

I tabell 20 ser vi på fordelingen på kjønn, alder og geografi i forhold til å ha hørt om og benyttet seg av tilbudet ungdommens helsestasjon. Tabellen forteller at:

- Flere jenter enn gutter har hørt om og benyttet tilbudet (60 mot 46 prosent).
- De eldste ungdommene (15 år) har i større grad hørt om og benyttet tilbudet sammenlignet med de yngste elevene.
- Det virker ikke å være forskjeller knyttet til geografi i spørsmålet om kunnskap og bruk av Ungdommens helsestasjon.

2.8 Seksualitet

Seksualitet er et privat felt, men samtidig har det i de senere år vært mange studier på temaet unges seksualatferd. De landsrepresentative undersøkelsene Ung i Norge 1992 og 2002 har begge tatt opp tematikken ungdoms seksualatferd, og resultatene her viser at normene som tidligere forhindret ungdom fra å bli seksuelt aktive har blitt svakere og debutalderen synker. Seksuell praksis endres også som følge av økt åpenhet (Pedersen og Samuelsen 2003).

Tross f.eks. massemedias (over)eksponering av temaet seksualitet, er det ikke nødvendigvis slik at ungdom opplever at de får god nok informasjon om seksualitet. Fordelingen i Fet er slik:

- 56 prosent av ungdommene mener at de får nok informasjon om seksualitet.
- 26 prosent er usikre om de får nok informasjon
- 18 prosent mener de får for lite informasjon om seksualitet

I tabell 21 ser vi på hvor ungdommene får tak i informasjon om seksualitet. Den viser at media og venner er de viktigste kildene (49 og 46 prosent). En del oppgir også skolen (25 prosent), helsestasjon/helsesøster (19 prosent) og foreldre (17 prosent) som kilder. Tabellen angir også forskjeller ut fra kjønn og alder:

- En større andel av de eldste ungdommene (15 år) oppgir media som kilde sammenlignet med de yngre ungdommene (13-14 år).
- En større andel av de yngre ungdommene (13-14 år) oppgir helsestasjon/helsesøster og foreldre som kilder sammenlignet med de eldste ungdommene (15 år).
- En større andel av jentene oppgir foreldre som kilde sammenlignet med guttene.

Tabell 21. Hvor får man tak i informasjon om seksualitet fordelt på alder og kjønn? Prosent.

	Kjønn			Alder				Alle
	Gutt	Jente	p-verdi	-13	14	15	p-verdi	
Media	52	46	0,39	38	44	66	0,00	49
Venner	41	51	0,19	38	58	47	0,10	46
Skolen	27	23	0,51	27	29	21	0,61	25
Helsestasjon/helsesøster	18	20	0,69	25	25	8	0,02	19
Foreldre	10	24	0,01	23	25	6	0,01	17
Andre	10	10	0,92	3	13	14	0,04	10

N = 196

Vi har også for dette spørsmålet gjennomført bivariante analyser ut fra geografi. Den eneste dimensjonen der det virker å være forskjeller er for informasjon fra helsestasjon/helsesøster (p-verdi på 0,08): 32 prosent av elever fra Gansdalen mener å ha fått informasjon om seksualitet fra helsesøster/helsestasjonen, mens dette gjelder 16 prosent av elevene fra Fetsund.

I tilknytning til Ung i Gjøvik og Ung på Hadeland har vi sett på tvang og sexpress. Både våre studier fra Gjøvik (Johansen og Andersen 2006) og Hadeland (Johansen og Lauritzen 2007) og en tilsvarende ungdomsstudie fra Trondheim (Johansen 2006) har avdekket at tenåringsjenter er

særlig utsatt for press og tvang i forhold til å ha sex. I Ung i Fet har vi tatt opp tematikken rundt sexpress på nytt. Dette er en særlig utfordring i forhold til jenter (og i Fet uaktuell for gutter).

Tabell 22. Sexpress i forhold til jenter i ulike aldre. Prosent.

	Alder		
	-13	14	15
Ja	2	7	18
Nei	98	93	82
Sum	100	100	100
N	46	29	33

Tabell 22 viser at en relativt stor andel av jentene i Fet i alderen 15 år sier de har opplevd press i forhold til sex (18 prosent). Dette fremstår som et høyt tall sammenlignet med f.eks. Ung på Hadeland hvor 14 prosent av jentene i alderen 16-18 år sa de hadde opplevd sexpress. Jenter på 13 og 14 år opplever i klart mindre grad sexpress.

Videre ble det stilt spørsmål om hvem som har debutert seksuelt. Samlet har 15 prosent av ungdommene i alderen 13-15 år debutert seksuelt. De fleste av disse er 15 år. Jenter er klart overrepresentert sammenlignet med gutter.

De som har debutert seksuelt har blitt spurt ett oppfølgingsspørsmål i forhold til sexpress. Dette er: Har du hatt sex mot din vilje? Vi ser bare på jentene: Hele 5 av de 21 jentene i utvalget som sier at de har debutert seksuelt sier at de har hatt sex mot sin vilje.

2.9 Kriminalitet og problematferd

En egen seksjon i studien har handlet om kriminell eller utagerende atferd. I tabellen under gjennomgås ulike former for slik atferd.

Tabell 23. Kriminell atferd. Prosent. Har du ...

	Ja	Nei	Sum
... stjålet noe i butikk?	18	82	100
... med vilje utført hærverk/skade?	13	87	100
... vært i kontakt med politi på grunn av noe ulovlig du har gjort?	5	95	100
... vært i slåsskamp med andre ungdommer?	17	83	100
... blitt utsatt for trusler eller vold?	23	77	100

Tabellen viser blant annet følgende:

- 18 prosent oppgir at de har stjålet i butikk.
- 13 prosent oppgir at de har utført hærverk eller skade med vilje.⁴

⁴ I studier som Ung i Norge (Pape og Falck 2003) og Ung i Gjøvik (Johansen og Andersen 2006) er spørsmålsformuleringene annerledes enn her, og det gjør det ikke mulig å sammenligne direkte. Blant annet stiller de/vi spørsmål om spesifikke summer i forhold til stjeling og hærverk.

- 5 prosent har vært i kontakt med politiet fordi de har gjort noe ulovlig.

Det neste temaet er slåssing. I Fet sier 17 prosent at de har vært i slåsskamp med andre ungdommer. Disse tallene kan sammenlignes med studien i Gjøvik. I Ung i Gjøvik fant vi at 17 prosent av alle ungdommer har vært i slåsskamp i løpet av det siste året, og at det i hovedsak var gutter mellom 14 til 18 år som slåss (Johansen og Andersen 2006).

Vold og trusler om vold er et stort problem enkelte steder. I Fet sier hele 23 prosent at de har vært utsatt for trusler eller vold. Motivene bak truslene og volden har ofte vært makt eller det å vise hvem som er sjefen. Andre motiver som seksualitet, sjalusi, ran og rasisme skårer lavt. Tallene for Ung i Fet kan sammenlignes med andre studier. I Kristiansand og Drammen har 23 prosent av ungdommene vært utsatt for trusler/vold (Haaland 2003), i Gjøvik hadde 22 prosent av ungdommene vært utsatt for trusler/vold (Johansen og Andersen 2006), og på Hadeland hadde 19 prosent av ungdommene vært utsatt for vold og trusler (Johansen og Lauritzen 2007).

Det er sett på geografi i forhold til indikatorene på kriminell atferd og problematferd. Det viser seg at det er ulikheter mellom unge fra Fetsund og Gansdalen på følgende dimensjoner:

- Det virker å være en sammenheng mellom geografi og stjeling (p-verdi på 0,10).
  - 20 prosent av ungdommer fra Fetsund oppgir at de har stjålet i butikk.
  - 9 prosent av ungdommer fra Gansdalen oppgir at de har stjålet i butikk.
- Det virker å være en sammenheng mellom geografi og trusler/vold (p-verdi på 0,08).
  - 25 prosent av ungdommer fra Fetsund oppgir at de har vært utsatt for trusler eller vold.
  - 11 prosent av ungdommer fra Gansdalen oppgir at de har vært utsatt for trusler eller vold.

2.10 Rusmidler

I den siste seksjonen skal vi se på ungdoms bruk av rusmidler. I tabell 24 og 25 (neste side) ser vi på fordelingene for ulike typer rusmidler ut fra kjønn og alder.

Tabell 24. Har du prøvd noe av dette ut fra kjønn. Prosent.

	Gutt			Jente			Alle			p-verdi
	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk	
Sigaretter	75	20	5	70	22	8	72	22	6	0,82
Snus	62	14	24	78	16	6	71	15	14	0,000
Øl/vin/sprit	50	35	11	46	37	15	49	37	14	0,63
Ulovlig alkohol	86	7	7	94	6	0	90	7	3	0,013
Hasj/Marihuana	98	2	0	99	1	0	99	1	0	0,47
Andre narkotika	99	1	0	98	1	1	99	1	0	0,65

Tabell 25. Har du prøvd noe av dette ut fra alder. Prosent.

	13			14			15			p-verdi
	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk	Nei	Ja	Bruk	
Sigaretter	88	12	0	75	18	7	50	36	14	0,000
Snus	87	8	5	69	13	18	52	24	24	0,000
Øl/vin/sprit	65	32	3	46	37	17	30	43	27	0,000
Ulovlig alkohol	100	0	0	91	5	4	79	14	7	0,000
Hasj/Marihuana	100	0	0	100	0	0	96	4	0	0,05
Andre narkotika	100	0	0	98	2	0	97	0	3	0,14

N = 206

Hele utvalget

- Rundt 50 prosent av ungdommene har prøvd øl/vin/sprit kjøpt i butikk
- Rundt 30 prosent av ungdommene har prøvd sigaretter og snus
- Rundt 10 prosent har prøvd ulovlig alkohol (hjemmebrent/smuglersprit)
- Rundt 1 prosent har prøvd hasj, marihuana og/eller andre narkotika

Kjønnsforskjeller

- Snus: Flere gutter enn jenter har prøvd snus (38 mot 22 prosent)
- Alkohol: Flere gutter enn jenter har prøvd hjemmebrent/smuglersprit (14 mot 6 prosent)
- Det er små kjønnsforskjeller for sigaretter, øl/vin/sprit og hasj, marihuana og narkotika

Aldersforskjeller

- 70 prosent av de som er 15 år har prøvd øl/vin/sprit, og dette gjelder over 50 prosent av de som er 14 år og 35 prosent av de som er 13 år.
- 50 prosent av de som er 15 år har prøvd sigaretter, og dette gjelder 30 prosent av de som er 14 år og 10 prosent av de som er 13 år. Det er samme fordeling for snus.
- 20 prosent av de som er 15 år har prøvd hjemmebrent/smuglesprit, og dette gjelder 10 prosent av de som er 14 år og ingen som er 13 år.
- 4 prosent av de som er 15 år har prøvd hasj/marihuana og/eller andre narkotika, og dette 2 prosent av de som er 14 år og ingen som er 13 år.

Vi har også sett på eventuelle sammenhenger for geografi (Fetsund/Gansdalen) og bruk av rusmidler. Det var ingen nevneverdige forskjeller.

Et annet tema er hvordan ungdommene skaffer seg alkohol. 77 ungdommer som har prøvd alkohol eller drikker alkohol (ganske) ofte har svart på spørsmålet. Vi har følgende inndeling.

- 61 prosent får tak i alkohol via venner: 40 prosent forteller at de får alkohol av venner, mens 20 prosent får venner til å kjøpe spesifikk alkohol i butikk eller på vinmonopol.
- 30 prosent får tak i alkohol hjemme: 16 prosent tar alkohol hjemme (uten at foreldre vet noe), mens 14 prosent får alkohol av mor og/eller far
- 9 prosent hevder å få kjøpt alkohol selv i butikk eller på vinmonopol.

For ”hvordan man skaffer alkohol” har vi sett på ulikheter knyttet til kjønn, alder og geografi:

- Det virker å være geografiske skiller.
  - 75 prosent av ungdommene fra Gansdalen får tak i alkohol via venner, mens dette gjelder 58 prosent av ungdommene fra Fetsund.
  - 33 prosent av ungdommene fra Fetsund får tak i alkohol hjemme, mens dette gjelder 16 prosent av ungdommene fra Gansdalen.
  - Fordeling er lik (9 prosent) for verdien ”kjøpe selv”.
- Det virker å være kjønnsforskjeller.
  - 68 prosent av jentene og 50 prosent av guttene får tak i alkohol via venner.
  - 20 prosent av jentene og 11 prosent av guttene får alkohol av foreldrene.
  - 25 prosent av guttene stjeler alkohol hjemme, mens dette bare gjelder 7 prosent av jentene.
  - 15 prosent av guttene hevder å kjøpe alkohol på butikk, mens dette gjelder 5 prosent av jentene.
- Det virker å være aldersforskjeller.
  - Rundt 70 prosent av 14- og 15-åringene får tak i alkohol via venner, mens dette gjelder 20 prosent av 13-åringene.
  - 80 prosent av 13-åringene får tak i alkohol hjemme, mens dette gjelder 25 prosent av 14-åringene og 15 prosent av 15-åringene.
  - Rundt 10 prosent av 14- og 15-åringer hevder å få kjøpt alkohol selv.

I forhold til alkohol har vi også spurt: ”Hva var din alder første gang du drakk mer enn noen få slurker?” Tallene for utvalget gjennomgår under.

- For hele utvalget er fordelingen slik:
  - 28 prosent var 12 år eller yngre, 26 prosent var 13 år, 27 prosent var 14 år og 19 prosent var 15 år.
  - Gjennomsnittet er 13,3 år.
- Det virker ikke å være noen sammenheng mellom kjønn og alder for alkoholdebut.
  - Gjennomsnittsalderen for jentene i utvalget er 13,4 år.
  - Gjennomsnittsalderen for guttene i utvalget er 13,2 år.
- Det virker ikke å være noen sammenheng mellom geografi og alder for alkoholdebut.
  - Gjennomsnittsalderen for Gansdalen er 13,4 år.
  - Gjennomsnittsalderen for Fetsund er 13,3 år.

Referanser

Haaland, T. (2003): "Vold, rusmidler og holdninger til innvandrere: En sammenliknende studie blant ungdom i Kristiansand og Drammen". *NIBR-Notat 2003:18*.

Johansen, P. (2006): *Ungdomsundersøkelsen: Hovedrapport 2005*. Trondheim kommune.

Johansen, V. og T. Lauritzen (2007): "Ung på Hadeland". *ØF-rapport 14/2007*. Lillehammer.
Tilgjengelig på: <http://www.ostforsk.no/rapport/pdf/142007.pdf>

Johansen, V. og T. Andersen 2006, "Ung i Gjøvik". *ØF-rapport 16/2006*. Lillehammer.
Tilgjengelig på: <http://www.ostforsk.no/rapport/pdf/162006.pdf>

Johansen, V., Skålholt, A. og Schanke, T. (2008): "Entreprenørskapsopplæring og elevenes læringsutbytte". *ØF-rapport 08/2007*. Lillehammer.
Tilgjengelig på: <http://www.ostforsk.no/rapport/pdf/082008.pdf>

Opplæringsloven (1998), *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*.
Tilgjengelig på: <http://www.lovdatab.no/all/nl-19980717-061.html>

Pape, H. og Falck, S. (2003): "Ungdomskriminalitet – Et fenomen i endring?" *Tidsskrift for ungdomsforskning 2003:3, 99-111*.

Pedersen, W. og Samuelsen, S. (2003): "Nye mønstre av seksualatferd blant ungdom" *Tidsskrift for Norsk Lægeforening 2003; 123: 3006- 9*.

Vedlegg 1. Resultater for studien blant elever født i perioden 1990-92

Om deg

Kjønn

	Prosent
Gutt	37
Jente	63
Sum	100
N	57

Alder

	Prosent
15	11
16	63
17	13
18	13
Sum	100
N	54

Hvor bor du i Fet?

	Prosent
Gansdalen	9
Fetsund	91
Sum	100
N	56

Går du på skole i skoleåret 2008/09?

	Prosent
Videregående skole	100
Går ikke på skole	0
Sum	100
N	57

Hvem bor du sammen med?

	Prosent
Mor og far	70
Bare/mest hos mor og stefar	16
Bare/mest hos mor	11
Omtrent like mye hos mor og far	3
Sum	100
N	57

På fritiden

Hvordan opplever du økonomien hjemme hos dere?

	Prosent
Mye dårligere råd enn folk flest	3
Litt dårligere råd enn folk flest	9
Omtrent som folk flest	57
Litt bedre råd enn folk flest	27
Mye bedre råd enn folk flest	4
Sum	100
N	56

Hva gjør ungdommen på fritiden? Prosent.

	Aldri	Sjelden	Ganske ofte	Svært ofte
Ser på TV/film	0	36	44	20
Bruker PC eller spiller dataspill	2	18	41	39
Er sammen med familie	0	25	63	12
Er sammen med venner	0	9	55	36
Trener (uorganisert/idrettslag)	14	29	29	29
Teater/instrument/dans (uorg./kulturskole)	64	13	11	12
Går på tur i skog og mark	38	48	14	0
Shopper	5	65	23	7
Er på fritidsklubb	93	3	2	2
Reiser inn til Lillestrøm	7	33	20	40
Sitter hjemme og "gjør ingenting"	36	43	16	5

N = 56

På skolen

Hvor mange av skolefagene opplever du at du lykkes med?

	Prosent
Ingen	2
Få fag	12
ca. halvparten av fagene	16
De fleste fagene	61
Alle fagene	9
Sum	100
N	56

Jeg synes at jeg jobber bra med skolearbeidet.

	Prosent
Helt uenig	0
Ganske uenig	5
Usikker	14
Ganske enig	63
Helt enig	18
Sum	100
N	56

De voksne hjemme er svært interessert i mitt skolearbeid.

	Prosent
Helt uenig	9
Ganske uenig	11
Usikker	14
Ganske enig	33
Helt enig	33
Sum	100
N	56

Om mobbing/plaging. Prosent.

	Aldri	Sjelden	Ofte
Mobbet/plaget andre elever	75	22	3
Blitt mobbet/plaget av medelever	70	25	5

N = 57

Er det lærere på skolen som ikke *griper inn* om de ser eller får høre om mobbing?

	Prosent
Ja, mange lærere	16
Ja, men få lærere	31
Nei, ingen lærere	53
Sum	100
N	51

Hvor ofte skulket du skolen i løpet av forrige skoleår?

	Prosent
Skulket ikke i forrige skoleår	60
Skulket hele dager en eller flere ganger	4
Skulket enkelttimer en eller flere ganger	17
Skulket både enkelttimer og hele dager	19
Sum	100
N	57

Helse og seksualitet

Om du opplever noe vondt og vanskelig: Hvem vil du snakke med eller søke hjelp hos først?

	Prosent
Mor og/eller far	34
Søsken	4
Kjæreste/en god venn	49
MSN/Chattekanal/Nettsider med forum	4
Klubbleder/klubbmedarbeider (fritidsklubben)	6
Andre personer	2
Sum	100
N	55

Har du hørt om ungdommens helsestasjon?

	Prosent
Ja, og jeg har benyttet meg av dette tilbudet	31
Ja, men jeg har ikke benyttet meg av dette tilbudet	48
Nei, jeg har ikke hørt om ungdommens helsestasjon	21
Sum	100
N	55

Vurder følgende utsagn. Prosent.

	Uenig	Usikker	Enig
Jeg har gode venner	4	2	94
Jeg føler meg ofte trist	62	9	29
Jeg har et godt forhold til min familie	5	7	88
Jeg føler at ingen kjenner meg særlig godt	75	14	11
Jeg opplever at mine foreldre <i>ser</i> meg og <i>bryr seg</i> om meg	4	7	89
Jeg har ofte hodepine, vondt i magen eller er kvalm	57	14	29
Jeg får nok informasjon om seksualitet	16	14	70

N = 56

Hvor innhenter du informasjon om seksualitet?

	Prosent
Venner	63
Foreldre	11
Media (bla. avis, blad, internett, TV)	67
Skolen	28
Helsestasjon/helsesøster	28
Andre	11
N	55

Har du opplevd press i forhold til å ha sex?

	Prosent
Nei	82
Ja	18
Sum	100
N	55

Har du debutert seksuelt? (samleie eller annen seksuell aktivitet med partner)

	Prosent
Nei	44
Ja	56
Sum	100
N	54

Om du har debutert: Har du hatt sex mot din vilje?

	Prosent
Nei	87
Ja	13
Sum	100
N	54

Bruk av rusmidler og kriminalitet

I løpet av siste år. Prosent.

	Ja	Nei
Har du stjålet noe i butikk?	20	80
Har du med vilje utført hærverk/skade?	9	91
Har du vært i slåsskamp med andre ungdommer?	20	80
Har du vært i kontakt med politi på grunn av noe ulovlig du har gjort?	12	88
Har du blitt utsatt for trusler eller vold?	16	84

N = 56

Dersom du har blitt utsatt for trusler/vold: Hva var utøvers motiv? Antall.

Seksuelt motiv	2
Sjalousi	1
Makt/Vise hvem som er sjefen	3
Annet motiv	3

Har du prøvd noe av dette. Prosent.

	Aldri prøvd	Prøvd	Av og til	Ofte
Sigaretter	50	25	12	12
Snus	47	23	12	18
Øl/vin/sprit kjøpt på utsalg (vinmonopol, butikk)	23	27	30	20
Hjemmebrent/Smuglersprit	68	21	5	5
Hasj/Marihuana	93	2	5	0
Andre narkotiske stoffer	95	4	1	

N = 56

Om du har drukket alkohol: Hva var din alder første gang du drakk mer enn noen få slurker?

	Prosent
13	20
14	14
15	46
16	15
17	2
18	2
Sum	100
N	41

Hvordan skaffer du deg vanligvis alkohol? (kun ett svar)

	Prosent
Kjøper selv i butikk eller på vinmonopol	18
Tar hjemme	5
Får alkohol av mor og/eller far	5
Får venner til å kjøpe i butikk eller på vinmonopol	38
Får alkohol av venner	35
Sum	100
N	40

Om trivsel

La oss si at det øverste trinnet på stigen er det beste liv for deg og at det nederste trinnet er det verste liv for deg. Hvor på stigen vil du si at du personlig befinner deg?

	Prosent
Lavt (0-3)	4
Middels (4-6)	14
Høyt (7-10)	82
Sum	100
N	57
Gjennomsnitt	7.6

La oss si at det øverste trinnet på stigen er så godt du kan trives på skolen og at du på det nederste trinnet mistrives fullstendig. Hvor godt trives du på skolen?

	Prosent
Lavt (0-3)	5
Middels (4-6)	4
Høyt (7-10)	91
Sum	100
N	57
Gjennomsnitt	7.7

La oss si at det øverste trinnet på stigen er så fornøyd som du kan bli og at du på det nederste trinnet er fullstendig misfornøyd. Hvor fornøyd er du med å bo i Fet?

	Prosent
Lavt (0-3)	11
Middels (4-6)	13
Høyt (7-10)	76
Sum	100
N	57
Gjennomsnitt	7.2

Vedlegg 2. Spørreundersøkelse Ung i Fet

Fet kommune er initiativtager til undersøkelsen
Østlandsforskning gjennomfører undersøkelsen

Informasjon

- Sett kryss i boksen der du svarer
- Er det spørsmål du ikke ønsker å svare på er det bare å gå videre til neste spørsmål
- Alle som svarer er anonyme
- Svartskjema legges i konvolutt som lukkes når alle svar er samlet inn

Eksempel 1 på avkryssing

☐	Gutt
☒	Jente

Eksempel 2 på avkryssing

		Helt uenig	Ganske uenig	Verken enig eller uenig	Ganske enig	Helt enig
19	Jeg har mange gode venner			☒		
20	Jeg har et godt forhold til min familie (foreldre og søsken)				☒	

Om deg

1. Kjønn

1	Gutt
2	Jente

2. Alder: _____ år

3. Hvor bor du i Fet?

1	Gansdalen
2	Fetsund

4. Går du på skole i skoleåret 2008/09?

1	Ungdomsskole
2	Videregående skole
3	Ingen av delene

5. Hvem bor du sammen med?

1	Mor og far
2	Bare/mest hos mor og stefar
3	Bare/mest hos far og stemor
4	Bare/mest hos mor
5	Bare/mest hos far
6	Omtrent like mye hos mor og far
7	Annet

På fritiden

6. Hvordan opplever du økonomien hjemme hos dere?

1	Vi har mye dårligere råd enn folk flest
2	Vi har litt dårligere råd enn folk flest
3	Vi har det omtrent som folk flest
4	Vi har litt bedre råd enn folk flest
5	Vi har mye bedre råd enn folk flest

7-17. Hva gjør du på fritiden?

		Aldri	Sjelden	Ganske ofte	Svært ofte
7	Ser på TV/film				
8	Bruker PC eller spiller dataspill				
9	Er sammen med familie				
10	Er sammen med venner				
11	Trener (uorganisert/idrettslag)				
12	Teater/instrument/dans (uorganisert/kulturskole)				
13	Går på tur i skog og mark				
14	Shopper				
15	Er på fritidsklubb				
16	Reiser inn til Lillestrøm				
17	Sitter hjemme og "gjør ingenting"				

På skolen (De som ikke går på skolen (droppet ut) går til spørsmål 25)

18. Hvor mange av skolefagene opplever du at du lykkes med?

1	Ingen
2	Få fag
3	Ca. halvparten av fagene
4	De fleste fagene
5	Alle fagene

19-20. Vurder følgende utsagn:

		Helt uenig	Ganske uenig	Usikker	Ganske enig	Helt enig
19	Jeg synes at jeg jobber bra med skolearbeidet					
20	De voksne hjemme er svært interessert i mitt skolearbeid					

21-22. Om mobbing/plaging (En person mobbes/plages når han/hun gjentatte ganger over tid blir utsatt for negative handlinger (fysisk/psykisk) fra enten en eller flere personer)

		Aldri	Sjelden	Ganske ofte	Svært ofte
21	Har du mobbet/plaget andre elever?				
22	Har du opplevd å bli mobbet/plaget av medelever?				

23. Er det lærere på skolen som ikke griper inn om de ser eller får høre om mobbing?

1	Ja, mange lærere
2	Ja, men få lærere
3	Nei, ingen lærere

24. Hvor ofte skulket du skolen i løpet av forrige skoleår?

1	Skulket ikke i forrige skoleår
2	Skulket hele dager en eller flere ganger
3	Skulket enkelttimer en eller flere ganger
4	Skulket både enkelttimer og hele dager

Helse og seksualitet

25. Om du opplever noe vondt og vanskelig: Hvem vil du snakke med eller søke hjelp hos først? (Kun ett kryss)

1	Mor og/eller far
2	Søsken
3	Kjæreste/en god venn
4	MSN/Chattekanal/Nettsider med forum
5	Klubbleder/klubbmedarbeider (fritidsklubben)
6	Helsepersonell (lege/psykolog/helsesøster)
7	Lærer
8	Andre personer
9	Har ingen å snakke med

26. Har du hørt om ungdommens helsestasjon?

1	Ja, og jeg har benyttet meg av dette tilbudet
2	Ja, men jeg har ikke benyttet meg av dette tilbudet
3	Nei, jeg har ikke hørt om ungdommens helsestasjon

27-33. Vurder følgende utsagn:

		Helt uenig	Ganske uenig	Usikker	Ganske enig	Helt enig
27	Jeg har gode venner					
28	Jeg føler meg ofte trist					
29	Jeg har et godt forhold til min familie					
30	Jeg føler at ingen kjenner meg særlig godt					
31	Jeg opplever at mine foreldre ser meg og bryr seg om meg					
32	Jeg har ofte hodepine, vondt i magen eller er kvalm					
33	Jeg får nok informasjon om seksualitet					

34. Hvor innhenter du informasjon om seksualitet

1	Venner
2	Foreldre
3	Media (bla. avis, blad, internett, TV)
4	Skolen
5	Helsestasjon/helsesøster
6	Andre

35. Har du opplevd press i forhold til å ha sex?

1	Nei
2	Ja

36. Har du debutert seksuelt? (samleie eller annen seksuell aktivitet med partner)

1	Nei
2	Ja

Om du har debutert:

37. Har du hatt sex mot din vilje? (samleie/annen seksuell aktivitet med partner)

1	Nei
2	Ja

Bruk av rusmidler og kriminalitet

38-42. I løpet av siste år:

		Ja	Nei
38	Har du stjålet noe i butikk?		
39	Har du med vilje utført hærverk/skade?		
40	Har du vært i slåsskamp med andre ungdommer?		
41	Har du vært i kontakt med politi på grunn av noe ulovlig du har gjort?		
42	Har du blitt utsatt for trusler eller vold?		

43. Dersom du har blitt utsatt for trusler/vold: Hva var utøvers motiv?

1	Ran/utpressing
2	Rasistisk motiv
3	Seksuelt motiv
4	Sjalusi
5	Makt/Vise hvem som er sjefen
6	Annet motiv

44-49. Har du prøvd noe av dette:

		Aldri prøvd	Prøvd	Av og til	Ofte
44	Sigaretter				
45	Snus				
46	Øl/vin/sprit kjøpt på utsalg (vinmonopol, butikk)				
47	Hjemmebrent/Smuglersprit				
48	Hasj/Marihuana				
49	Andre narkotiske stoffer (piller/amfetamin/extasy)				

Om du har drukket alkohol:

50. Hva var din alder første gang du drakk mer enn noen få slurker? _____ år

51. Hvordan skaffer du deg vanligvis alkohol? (kun ett svar)

1	Kjøper selv i butikk eller på vinmonopol
2	Tar hjemme
3	Får alkohol av mor og/eller far
4	Får venner til å kjøpe i butikk eller på vinmonopol
5	Får alkohol av venner
6	Kjøper hjemmebrent (selv/venner kjøper)
7	Kjøper smuglersprit (selv/venner kjøper)

Om trivsel

52-54. Om trivsel generelt, på skolen og i Fet.

52. Om trivsel generelt

La oss si at det øverste trinnet på stigen er det beste liv for deg og at det nederste trinnet er det verste liv for deg. Hvor på stigen vil du si at du personlig befinner deg?

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

53. Om trivsel på skolen

La oss si at det øverste trinnet på stigen er så godt du kan trives på skolen og at du på det nederste trinnet mistrives fullstendig. Hvor godt trives du på skolen?

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

54. Om trivsel i Fet

La oss si at det øverste trinnet på stigen er så fornøyd som du kan bli og at du på det nederste trinnet er fullstendig misfornøyd. Hvor fornøyd er du med å bo i Fet?

10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

Vedlegg 3. Retningslinjer for lærere

Til lærere i ungdomsskole

Dato: 20. september 2008

Informasjonsskriv til lærerne

Ung i Fet er en undersøkelse som alle i alderen 13-18 år i Fet har mulighet til å delta i. Gjennom studien ønsker vi å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet i Fet.

Undersøkelsen gjennomføres av Østlandsforskning på oppdrag fra Fet kommune. Det tar mellom 10-15 minutter å besvare spørreskjemaet.

Instruksjon

1. Elever i ungdomsskolen må ha samtykke fra de foresatte for å kunne delta. Vi ber om at elever som ikke får lov til/ikke ønsker å delta i undersøkelsen, forlater klasserommet mens de andre elevene gjennomfører undersøkelsen.
2. Elevene skal sitte enkeltvis.
3. Hver elev skal få utdelt ett spørreskjema.
4. Elevene skal ikke snakke sammen under gjennomføringen av undersøkelsen.
5. Lærer kan forklare ord/uttrykk for elevene hvis det er spørsmål som ikke forstås.
6. Når eleven er ferdig med å fylle ut skjemaet, skal han/hun selv legge skjemaet i en felles konvolutt som ligger på lærers kateter.
7. Læreren skal umiddelbart etter at alle skjemaene er samlet inn lime den igjen og levere konvolutten til den som er skolens kontaktperson for prosjektet.
8. Konvolutten må ikke åpnes. Dette for å sikre deltakernes anonymitet.

Takk for hjelpen!

Vedlegg 4. Informasjons- og samtykkemelding foreldre

Til foreldre/foresatte til elever i ungdomsskole

Dato: 20. september 2008

Informasjonsskriv til foreldre/foresatte til elever i ungdomsskole

Ung i Fet er en undersøkelse som alle i Fet i alderen 13-18 år har mulighet til å delta i. Gjennom studien ønsker vi å kartlegge ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet i Fet. Denne kartleggingen skal danne grunnlag for å sette inn aktuelle, helhetlige og effektive tiltak i samsvar med ungdommenes oppfatning.

Initiativet til undersøkelsen er tatt av Fet kommune. Undersøkelsen gjennomføres av Østlandsforskning. Spørsmålene dreier seg blant annet om:

- Bruk av fritiden
- Trivsel på skolen
- Helse og seksualitet
- Kriminalitet og bruk av rusmidler

Elever i ungdomsskolene i Fet vil få utdelt et spørreskjema som skal fylles ut på skolen i skoletida. Undersøkelsen er fullstendig anonym. Det er kun Østlandsforskningens puncher som har tilgang tilsvare skjema, og utfylte spørreskjema makuleres etter at data er registrert.

Det er frivillig å delta i undersøkelsen. Man kan trekke seg underveis, og man kan hoppe over spørsmål man ikke kan eller vil svare på.

Elever i ungdomsskolen må ha samtykke fra de foresatte for å kunne delta.

Med vennlig hilsen

Vegard Johansen
Prosjektansvarlig Østlandsforskning

.....
Klippes ut og leveres til klassestyrer

Jeg gir mitt samtykke til at ..... deltar i Ung i Fet
(elevens navn)

.....
(foresattes underskrift)

Ung i Fet

Østlandsforskning har foretatt en kartlegging av ungdoms opplevelse av oppvekstmiljøet i Fet. Kartleggingen skal benyttes som et styringsverktøy for det forebyggende arbeidet i kommunene. Initiativtaker og oppdragsgiver er Fet kommune.

I undersøkelsen har 220 ungdomskoleelever deltatt. Svarprosenten er 55. I tillegg er det lagt ved resultater for en studie hvor 57 elever i videregående opplæring har deltatt.

Respondentene har svart på 55 spørsmål innen tema som; trivsel på skolen og i Fet, bruk av fritiden, forholdet til familie og jevnaldrende, helse og seksualitet, kriminalitet og bruk av rusmidler.

Notat nr.: 09/2008
ISSN nr: 0808-4653